СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ „Д. А. ЦЕНОВ“ – СВИЩОВ

СЪЮЗ НА УЧЕНИТЕ В БЪЛГАРИЯ – КЛОН СВИЩОВ

НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКА
КОНФЕРЕНЦИЯ

ИКОНОМИКАТА НА БЪЛГАРИЯ – 30 ГОДИНИ СЛЕД НАЧАЛОТО НА ПРОМЕНИТЕ

Свищов, 22 ноември 2019 г.

Сборник с доклади

Конференцията е посветена на 75 години от създаването на Съюза на учените в България

Академично издателство „Ценов“
Свищов
2020

ПРОГРАМЕН КОМИТЕТ

Доц. д-р Иван Марчевски – Ректор на СА „Д. А. Ценов“ - Свищов
Проф. д.б.н. Диана Петкова – Председател на Съюза на учените в България
Доц. д-р Тодор Кръстевич – Зам. ректор „Научноизследователска и проектна дейност“ на СА „Д. А. Ценов“
Доц. д-р Красимира Славева – Председател СУБ – клон Свищов

ОРГАНИЗАЦИОНЕН КОМИТЕТ

Проф. д-р Атанас Атанасов
Доц. д-р Христо Сирашки
Доц. д-р Пепа Стойкова
Гл. ас. д-р Зоя Иванова
Гл. ас. д-р Любка Илиева

РЕДАКЦИОНЕН СЪВЕТ

Председател:
Проф. д-р Атанас Атанасов
Членове:
Проф. д-р Поля Ангелова
Проф. д-р Маргарита Богданова
Доц. д-р Красимира Славева
Доц. д-р Христо Сирашки

НАУЧНИ СЕКРЕТАРИ
Гл. ас. д-р Зоя Иванова
Гл. ас. д-р Любка Илиева

Публикуваните материали са рецензирани. Авторите носят отговорност за съдържанието на материалите, изразените мнения, използваните данни, цитираните източници и езиковото оформление на текстовете.

ISBN 978-954-23-1815-6

СЪДЪРЖАНИЕ

ИКОНОМИКС, ФИНАНСИ, ЗАСТРАХОВАНЕ, СОЦИАЛНО ДЕЛО

Напълно автоматизирания луксозен комунизъм – опит за подмяна на идеологията с технология
Проф. д.н. Борислав Борисов, докт. Дмитрий Лем 7

Бюджетно осигуряване на националната сигурност – състояние и тенденции за периода 2010 – 2019 г.
Проф. д-р Андрей Захариев, ас. д-р Стефан Станимиров, докт. Русалин Русалинов.....18

За информационното общество в България – 30 години след началото на промените
Проф. д-р Йордан Василев 27

Човешките ресурси в здравеопазването (2009-2019 г.)
Доц. д-р Анастасия Марчева, гл. ас. Милена Владимирова.....35

Реформата в българското данъчно облагане и икономиката в сянка
Доц. д-р Валентин Милинов 43

Надзор върху застрахователната дейност в България в контекста на защитата на интересите на застрахованите
Доц. д-р Венцислав Василев 51

Българската икономика преди и след 30 години: източници на растежа
Доц. д-р Вера Пиримова 58

Глобализацията на съвременната икономика и мястото на България в нея
Доц. д-р Людмил Несторов 67

Осигурително-технически аспекти на взаимовръзката „вход – изход“ през призмата на адекватността и еквивалентността на пенсионноосигурителната система в България
Доц. д-р Пламен Йорданов, докт. Жанета Ангелова 76

Застраховането като възможност за осигуряване на допълнителен доход на хората в надработоспособна възраст
Доц. д-р Румен Ерусалимов 84

Конвергенция на финанси и застраховане в България –
проявления, тенденции, възможности
Доц. д-р Стоян Проданов.....93

Анализ на показателите за капиталова адекватност на банките
в България през периода 2007 – 2018 г.
Гл. ас. д-р Аглика Кънева 102

Еволюция на държавния надзор върху застрахователната
дейност в България
Гл. ас. д-р Анелия Панева 113

30 години пазарна икономика в България: ефекти върху заетостта
Гл. ас. д-р Елка Сярова.....121

Оценка състоянието на задлъжнялостта в подсектор
„Местно самоуправление“
Гл. ас. д-р Петко Ангелов, докт. Силвия Заркова.....129

Развитие и усъвършенстване на институционалната структура
на пазара на труда в България
Гл. ас. д-р Таня Илиева 137

Пъзел с изменчивостта – методология за тестване на БФБ
Гл. ас. д-р Цвета н Павлов 144

Осигуряване в Универсален пенсионен фонд – състояние
и възможности
Ас. д-р Йордан Йорданов.....153

Инвестирането във ВЕЦ като важен възобновяем енергиен източник
в България
Ас. д-р Стефан Станимиров, докт. Мирослав Костадинов.....161

Мястото на преките чуждестранни инвестиции
в българската икономика
Ас. Елица Петкова.....168

Парите – начален и краен стимулатор и ограничител на банковото
външнотърговско посредничество (Финансово-правни аспекти)
Ас. Игнат Папазов 177

Стрес тестовете на българската банкова система в контекста
на регулаторните изисквания на Базел III
Докт. Беатрис Любенова 184

Инвестиционните банки и ипотечните облигации
Докт. Борислав Киров 196

Презастраховането като инструмент за управление на риска
Докт. Вахан Бохосян 205

Отражение на петролните ценови шокове върху световната
икономика
Докт. Даниел Тунчев 211

Българският модел на системата „бонус-малус" и поредното
предизвикателство пред застрахователните компании
Докт. Михаела Монова 220

Проблеми и предизвикателства пред холдинговите дружества
в България
Докт. Теодора Цветкова 228

СЧЕТОВОДСТВО, КОНТРОЛ, АНАЛИЗ, СТАТИСТИКА

Същност и възможности за счетоводно отчитане
на специализираните пенсионни резерви в пенсионноосигурителните
дружества
Проф. д-р Атанас Атанасов 239

Съвременната агростатистика в България – началото
Проф. д-р Поля Ангелова 247

Стандартизация на счетоводството в предприятията от публичния
сектор в Република България
Доц. д-р Венцислав Вечев 255

Значими изменения в счетоводството в резултат на настъпилите
социално-икономически промени през последните 30 години
Доц. д-р Галина Чиприянова 261

Структурните промени в българската икономика и влиянието им
върху външната търговия и икономическия растеж
Доц. д-р Красимира Славева 270

Първи период в развитието на статистическия анализ
на „Отдалечени наблюдения“ ("OUTLIERS")
Доц. д-р Любомир Иванов **281**

Оценка на достъпа до интернет в дейността на предприятията
Доц. д-р Маргарита Шопова **288**

Стопански счетоводен анализ на ефективността и финансовата
стабилност на предприятието
Доц. д-р Марко Тимчев **296**

Правни аспекти на трансферното ценообразуване при данъчно
облагане в Р България
Доц. д-р Пенко Димитров **305**

Дуално или триално обучение по контролни дисциплини във висшето
образование – проблеми и предимства
Доц. д-р Пепа Стойкова **313**

Сравнителен анализ на финансирането на висшето образование
в страните от Европейския съюз
Доц. д-р Пламен Петков **324**

Предизвикателства пред одиторите в контекста на разширеното
докладване
Доц. д-р Силвия Костова **333**

Оценката на риска при извадковото изучаване в одита
Доц. д-р Стела Касабова **341**

Развитие на контрола върху акцизите през последните 30 години
Гл. ас. д-р Жельо Желев **347**

Мрежов модел за пътуване в България с БДЖ при планиране
на маршрут за пътуване с прикачване
Гл. ас. д-р Миглена Иванова **355**

Счетоводната професия в перспектива – умения и компетенции
Гл. ас. д-р Радосвета Кръстева-Христова **364**

Оценка на икономическото сближаване между областите в България
Гл. ас. д-р Тихомир Върбанов **371**

Проблеми при прилагането на разширения критерий на Дики-Фулър
Ас. д-р Евгени Овчинников 379

МЕНИДЖМЪНТ, МАРКЕТИНГ, МЕЖДУНАРОДНИ ОТНОШЕНИЯ ПЛАНИРАНЕ, ИНФОРМАЦИОННИ ТЕХНОЛОГИИ

Comparative Analysis of the Competitiveness of the Balkan Countries
Prof., PhD Lyubcho Varamezov.....387

Lean Management във висшето образование
Проф. д-р Маргарита Богданова 394

Стратегическият маркетингов мениджмънт – перспектива
за развитие на туристическите бизнес организации в България
Доц. д-р Ваня Григорова 403

Приложение на Big Data анализа за защита на информацията
Доц. д-р Веселин Попов, доц. д-р Петя Емилова 411

Проблемът с текучеството на персонала в българските предприятия
Доц. д-р Галина Захариева, докт. Дритон Сюлча.....419

Управление на преживяванията на персонала – фактор
за организационно развитие
Доц. д-р Ирена Емилова, гл. ас. д-р Милен Динков.....427

Подобряване на отрасловата свързаност чрез изграждане
на железопътния участък по коридор № 9
Доц. д-р Камен Петров, докт. Радослав Костев 436

Потенциал на индустриалния интернет за нещата за подобряване
на производствените процеси
Доц. д-р Наталия Маринова 445

Професионалното обучение и особености на системата
за професионално образование и обучение
Доц. д-р Христо Сирашки 453

Повишаване качеството на обслужване на клиенти чрез въвеждане
на нови технологии в търговията
Гл. ас. д-р Венцислава Минкова.....465

Предимства на гъвкавото управление на проекти и въздействието върху проектния риск
Гл. ас. д-р Евелина Парашкевова.....473

Социално-икономически промени - управленски аспекти
Гл. ас. д-р Елена Йорданова 481

Приложение на web 2.0 технологиите за споделяне на научни изследвания, ресурси и резултати
Гл. ас. д-р Кремена Маринова-Костова.....487

Съвременни предизвикателства пред управлението на регионалното развитие в Република България
Гл. ас. д-р Методи Иванов.....495

Маркетингови комуникации на българския бизнес в дигитална среда
Гл. ас. д-р Мирослава Ценкова 502

Местното самоуправление в България – някои основни постановки
Гл. ас. д-р Юлиян Господинов 510

Степен на интегрираност на приоритетите за интелигентна специализация в плановите документи
Ас. д-р Мариела Стоянова 518

Концепция за многостепенно управление: възникване, развитие, перспективи
Докт. Димитрина Проданова.....524

Развитие на електронната търговия в България през последните 30 години
Докт. Михаела Маркова.....533

ИКОНОМИКА НА ОТРАСЛИТЕ

Устойчивост в развитието на туризма в националната бизнес среда
Проф. д.ик.н. Таня Горчева 543

Българската индустрия – тридесет години по-късно
Проф. д-р Анета Денева.....551

Подпомагане на доходите на производителите от аграрния сектор
Доц. д-р Виолета Блажева 560

Съвременни измерения на управлението на талантите
Доц. д-р Искра Пантелеева 566

Значение на инфраструктурните коридори за регионалното икономическо развитие на България
Доц. д-р Камен Петров 574

Изследване на възможностите за развитие на туристическа дестинация „Свищов“
Доц. д-р Любка Илиева 583

Градско земеделие – алтернатива или необходимост
Доц. д-р Марина Николова 592

Теоретико-приложни аспекти на мърчандайзинга в българската търговска практика
Доц. д-р Петранка Мидова 603

Туристическите агенти, резервационните услуги на туроператорите и свързаните с тях дейности в България 30 години след началото на промените
Доц. д-р Петя Иванова 611

Изследване необходимостта от придобиване на търговски умения по женско предприемачество
Доц. д-р Светослав Илийчовски, доц. д-р Теодора Филипова 618

Бизнес среда и предприемаческа дейност на българските пивоварни предприятия
Доц. д-р Сергей Найденов 626

Атрибутивно анализиране на асортиментното разнообразие в точките на продажби
Доц. д-р Симеонка Петрова 634

Периодът на прехода – 30 години растеж на регионалните дисбаланси
Доц. д-р Тихомир Личев 642

Социална работа и социално предприемачество
Гл. ас. д-р Ваня Ганева 652

Анализ на сезонността в търговията
Гл. ас. д-р Венцислав Перков 660

Разкриване на нефинансова информация от големите български държавни предприятия
Гл. ас. д-р Емил Николов 667

Подходи за управление на риска в търговските предприятия
Гл. ас. д-р Зоя Иванова 676

Проблеми и предизвикателства пред развитието на туризма в България
Гл. ас. д-р Любомира Тодорова 684

Развитие на туристическа дестинация България като част от интернационалния туристически пазар
Гл. ас. д-р Павлин Павлов 690

Анализ на предприемаческите нагласи в България
Ас. д-р Ивайло Костов 698

Устойчиво развитие на българската индустрия
Докт. Айтен Сабри 706

Значение на пътната инфраструктура като фактор за подобряване състоянието на горскостопанските предприятия
Докт. Руслан Коларов 714

Анализ на възможни решения за преодоляване на височинните ограничения и ограниченията в газенето през канала море-езеро за по-големи плавателни съдове създавани от Аспарухов мост
Инж. Дойчин Ников, Красимира Вангелова 722

НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКА КОНФЕРЕНЦИЯ

ИКОНОМИКАТА НА БЪЛГАРИЯ – 30 ГОДИНИ СЛЕД НАЧАЛОТО НА ПРОМЕНИТЕ

Свищов, 22 ноември 2019 г.

Сборник с доклади

Конференцията е посветена на 75 години от създаването на Съюза на учените в България

ISBN 978-954-23-1815-6

Издателство и печат: Академично издателство „Ценов”
Свищов, ул. Градево № 24

740

МЕСТНОТО САМОУПРАВЛЕНИЕ В БЪЛГАРИЯ – НЯКОИ ОСНОВНИ ПОСТАНОВКИ

Гл. ас. д-р Юлиян Господинов
Катедра „Стратегическо планиране“,
Стопанска академия „Д. А. Ценов“ – Свищов,
y.gospodinov@uni-svishtov.bg

Резюме: *В последните 30 години проблематиката на местното самоуправление активно навлезе в обществения дневен ред. Тя става особено актуална на всеки четири години, следвайки цикличността на провеждането на избори за общински съветници и за кметове. Предизборните кампании, представяните управленски приоритети, както и поеманите ангажименти се фокусират само върху част от палитрата на функциите, правомощията и отговорностите на органите на местно самоуправление у нас. Прокрадва се усещането, че управлението на местно ниво може и следва да се прави само от един човек или партия, че други не са нужни, нито като капацитет, допълваща квалификация, допълнителен, понякога различен, поглед... Настоящата разработка опитва накратко да представи някои основни постановки, свързани с местното самоуправление, участващите лица, взаимоотношенията между тях, както и сферите на тяхната компетентност.*

Ключови думи*: местно самоуправление, кмет, общински съвет, общински съветник, областен управител, публична администрация.*

JEL: *H70, H83, O21, R58.*

LOCAL SELF-GOVERNANCE IN BULGARIA - SOME BASIC ISSUES

Head Assist. Prof. Yuliyan Gospodinov,
'Strategic Planning' Department,
D. A. Tsenov Academy of Economics – Svishtov,
y.gospodinov@uni-svishtov.bg

Abstract: *In the last 30 years, the issues of local self-governance have been actively involved into the public agenda. They become especially relevant at every four years, following the cycle of holding elections for municipal councilors and mayors. The election campaigns, the presented management priorities of the candidates, as well as the commitments they made, focus only on a small part of the palette of functions, powers and responsibilities of local self-governance bodies in Bulgaria. One can easily get the impression that the local self-governance can and is to be done by one person or party, that others are not needed, as neither capacity, complementary qualification, additional, sometimes different, insight... The present research paper aims to present in brief some key*

aspects of local self-governance, the actors involved, the relationships between them, and the areas of their competence.

Key words: *local self-governance, mayor, municipal council, municipal councilor, district governor, public administration.*

JEL: *H70, H83, O21, R58.*

Съгласно Конституцията (чл. 2, ал. 1), **Република България е единна държава с местно самоуправление** (Конституция на Република България) Чл. 136, ал. 1 утвърждава, че **общината е основната административно-териториална единица, в която се осъществява местното самоуправление**. Пак там е указано, че орган на местното самоуправление в общината е общинският съвет (чл. 138), а орган на изпълнителната власт в общината е кметът (чл. 139, ал. 1).

Основният признак за наличието на ниво на самоуправление е формирането на **местни изборни органи** и предоставянето им на **самостоятелна, собствена сфера на дейност** за осигуряване на определени услуги на населението на тяхната територия. (Наръчник за новоизбрани кметове и общински съветници мандат 2019-2023, 2019) Поради тази причина, за самоуправление може да се говори само на ниво общини, но не и на нива области и райони за планиране у нас.

Горепосоченото е в пълна хармония с Европейската харта за местното самоуправление (Европейска харта за местното самоуправление) В чл. 3 на ЕХМС се дава дефиниция на понятието **местно самоуправление**, а именно:

„1. Под местно самоуправление се разбира правото и реалната възможност за местните общности да регулират и да управляват в рамките на закона, на тяхна отговорност и в интерес на тяхното население, съществена част от обществените дела.

2. Това право се упражнява чрез съвети или събрания, чиито членове са избрани чрез свободни, тайни, равни, преки и общи избори и които могат да имат изпълнителни органи, които отговарят пред тях. Тази разпоредба не изключва възможността да се прибягва до събрания на гражданите, референдуми или до всякакви други форми на пряко участие на гражданите, когато това е позволено от закона.“

Нормативният акт, който урежда условията, организацията и реда за произвеждане на избори в Република България, е Изборният кодекс (Изборен кодекс) Съгласно чл. 397 **право да бъдат избирани за общински съветници и кметове** имат българските граждани, които са

навършили 18 години към изборния ден, включително, не са поставени под запрещение, не изтърпяват наказание лишаване от свобода и са живели най-малко през последните 6 месеца в съответното населено място. Право да бъде избиран за общински съветник има и всеки гражданин на държава - членка на Европейския съюз, който не е български гражданин, навършил е 18 години към изборния ден, включително, не е поставен под запрещение, не изтърпява наказание лишаване от свобода, има статут на продължително или постоянно пребиваващ в Република България, живял е най-малко през последните 6 месеца в съответното населено място и не е лишен от правото да бъде избиран в държавата членка, на която е гражданин.

Трябва да се има предвид една характерна особеност на изборите за местни органи на управление: (чл. 399, ал. 1) изборите за общински съветници се произвеждат по пропорционална изборна система с регистрирани в многомандатни изборни райони кандидатски листи на партии и коалиции, и/или инициативни комитети, докато (чл. 400) изборите за кметове се произвеждат по мажоритарна изборна система с регистрирани в едномандатни изборни райони кандидатски листи на партии и коалиции, и/или инициативни комитети.

Специалният закон, уреждащ проблематиката на местното самоуправление и свързаните с нея обществени отношения, е Законът за местното самоуправление и местната администрация (Закон за местното самоуправление и местната администрация), който доразвива постановките, залегнали в Конституцията, при отчитане на ЕХМС. ЗМСМА (чл. 17, ал. 1) указва, че **местното самоуправление се изразява в правото и реалната възможност на гражданите и избраните от тях органи да решават самостоятелно всички въпроси от местно значение, които законът е предоставил в тяхна компетентност** в сферата на:

1. общинското имущество, общинските предприятия, общинските финанси, данъци и такси, общинската администрация;

2. устройството и развитието на територията на общината и на населените места в нея;

3. образованието;

4. здравеопазването;

5. културата;

6. благоустрояването и комуналните дейности;

7. социалните услуги;

8. опазването на околната среда и рационалното използване на природните ресурси;

9. поддържането и опазването на културни, исторически и архитектурни паметници;

10. развитието на спорта, отдиха и туризма;

11. защитата при бедствия.

Съпоставяйки правомощията на двата органа на местно ниво – Общинския съвет (ЗМСМА, чл. 21, ал. 1) и кмета (ЗМСМА, чл. 44, ал. 1), се стига до извода, че **Съветът, като орган на местното самоуправление, определя политиката за развитие на територията на общината, докато кметът има правомощия на изпълнителен орган, който привежда в действие решенията на Съвета**. В определени от закона случаи, кметът изпълнява и функции, възложени му от централните държавни органи.

Горното разграничение е изключително важно и за съжаление, недостатъчно добре осъзнато от обществото. Много често в практиката, в т.ч. по национални печатни и електронни медии, изказвания на политици и обществеици, се създава **усещане, че кметът е водещата фигура**, че той еднолично решава какво ще се случва на територията на общината, какъв ще е бюджетът, къде ще се насочат капиталовите разходи, какъв ще е размерът на местните данъци и такси, какви проекти ще се разработват и изпълняват. Несъмнено, кметът е важен участник в процесите на местно самоуправление и има право да прави предложения и изказва позиция по всички въпроси от неговата компетентност, но решенията за всичко посочено по-горе се вземат от колективния орган – Общинския съвет.

Тук се откроява още един проблем в родната действителност – фаворизиране на Общинския съвет и **неглижиране на ролята на отделния общински съветник**. Бидейки част от един колективен орган, съветникът не може да повлияе еднолично на общинската политика и да определя къде, какво, колко и как ще се случва. Вместо това, съветникът следва да търси комуникация с останалите съветници, с общинската администрация, да изгражда и утвърждава партньорски мрежи, да развива и надгражда своите компетенции, да дебатира в постоянните комисии и на заседанията на Общинския съвет, да убеждава колегите си в правотата на заеманата позиция, за да може дадено предложение да стане решение, а след това – да намери и практическата си реализация.

Към 15.12.2019 г. в България има **265 общини, които са силно хетерогенни** по отношение на своето население, броя служители в общинската администрация, големина на територията, икономически, социални, културни, географски и ред други показатели. Разлики между

общините има и по още един критерий - броят на общинските съветници, който е нормативно определен в чл. 19, ал. 1 от ЗМСМА:

1. при население на общината до 5 000 души - 11 съветници;
2. при население на общината до 10 000 души - 13 съветници;
3. при население на общината до 20 000 души - 17 съветници;
4. при население на общината до 30 000 души - 21 съветници;
5. при население на общината до 50 000 души - 29 съветници;
6. при население на общината до 75 000 души - 33 съветници;
7. при население на общината до 100 000 души - 37 съветници;
8. при население на общината до 160 000 души - 41 съветници;
9. при население на общината над 160 000 души - 51 съветници;
10. за Столичната община - 61 съветници.

Тъй като Общинските съвети се формират от определения брой общински съветници, които в общия случай са партийни номинации, от съществено значение за успешната работа на съвета, а оттам – и за живота на жителите на общината, цялостното развитие на територията, в т.ч. бизнес климата, е **консенсусът по определен брой приоритети**, диалогът между съветниците, работата в обществен интерес за сметка на ограничаване до възможния минимум на партийните противопоставяния. От изключителна важност в случая е качеството на основния документ на всеки Общински съвет - Правилникът за организацията и дейността на общинския съвет, неговите комисии и взаимодействието му с общинската администрация.

Съгласно чл. 15, ал. 1 от ЗМСМА, дейността на общинския съвет, на кмета на общината, на кмета на района и на кмета на кметството се подпомага от общинска администрация. Тук следва да се отчете още едно дълбоко навлязло в общественото съзнание (погрешно) разбиране, че **администрацията подпомага кмета** и няма отношение към Общинския съвет. Напротив, успешното местно развитие се нуждае от сътрудничество между всички заинтересовани страни – кмет, общински съветници и служители в общинската администрация. Добре би било между тях да има взаимно разбиране, споделена експертиза, подкрепа. ЗМСМА поставя изрично изискване (чл. 29а) за обособяване в структурата на общинската администрация на самостоятелно звено, което подпомага работата на общинския съвет и на неговите комисии и осъществява организационно-техническото и административно обслужване на тяхната дейност. Звеното е на пряко подчинение на председателя на общинския съвет. Към самите комисии също могат да се включват служители от администрацията, с оглед повишаване на компетенциите и отчитане спецификите на дейността.

Трябва да се отбележи, че независимо от съществените различия между 265-те местни власти, всички те имат **еднакви правомощия**, произтичащи от нормативната уредба и са призвани да изпълняват **еднотипни задачи**. В общия случай, обаче, малките и дори средните по критерия брой население общини изпитват сериозни затруднения и са принудени да работят в условия на редица ограничения по отношение броя на общинската администрация, административния капацитет на общинските служители, средствата за възнаграждения, осигуряването на достатъчни по размер приходи в общинския бюджет и правилното им разходване, покриването на разходите, разработването на общински планови документи, често изискуеми по силата на нормативната база, управлението на присъщите дейности, предоставянето на публични услуги и др. В резултат не са редки случаите на несъответствие между правата и желанията на гражданите, неправителствените организации и бизнеса за бързо, удобно и качествено комплексно административно обслужване, от една страна, и публичните услуги, оказвани от служителите в общинската администрация, от друга, които са далеч от стандартите за ефективност, ефикасност и икономичност, а понякога се срещат също некомпетентност и неетичност.

Друг често срещан проблем, когато стане дума за местно самоуправление, е фигурата на **областния управител**. Тъй като територията на областта обхваща територията на няколко съседни общини, мнозина пренасят ефекта на мащаба и във взаимоотношенията кмет – областен управител. По тази причина те смятат, че областният управител йерархично стои над кмета, че кметът му е подчинен и следва да изпълнява указанията му. Оттам „логиката“ се пренася и по отношение на администрациите и се прави извод, че общинската администрация е с по-нисък статут от областната, че служителите в областната администрация са по-висшестоящи от тези в общинската. Всъщност, става въпрос за два различни органа и две различни по своите характеристики администрации.

И кметът, и областният управител са териториални органи на изпълнителната власт, т.е. те имат правомощия на определена територия. За кмета това е територията на общината, а за областния управител – тази на областта. Дотук с приликите. Чл. 29, ал. 1 от Закона за администрацията (Закон за администрацията) определя, че областният управител е едноличен орган на изпълнителната власт в областта, който осъществява държавното управление по места и осигурява съответствие между националните и местните интереси при провеждане на регионалната политика. За разлика от кмета, който се избира пряко от

населението на общината, областният управител се назначава от Министерския съвет. При изпълнение на своята дейност кметовете се ръководят от законите, от актовете на съответните общински съвети и от решенията на населението. Кметът и областният управител са два различни органа, които не се намират в йерархическа зависимост. Същото се отнася и за администрациите.

Трябва да се отбележи, че областният управител има правомощия да упражнява контрол по законосъобразността на актовете и действията на органите на местното самоуправление и местната администрация – Общинските съвети и кметовете, но не може да взема отношение по тяхната целесъобразност.

Общинският съвет може да отменя административните актове, издадени от кмета на общината, които противоречат на актове, приети от съвета, в 14-дневен срок от получаването им. В същия срок съветът може да оспорва незаконосъобразните административни актове, издадени от кмета, пред съответния административен съд. (ЗМСМА, чл. 45, ал. 2) От своят страна, кметът може да върне за ново обсъждане незаконосъобразните или нецелесъобразните актове на общинския съвет или да оспорва незаконосъобразните актове пред съответния административен съд и да иска спиране на изпълнението на общите административни актове и действието на подзаконовите нормативни актове. Той не може да върне за ново обсъждане по целесъобразност вътрешнослужебни актове, свързани с организацията и дейността на общинския съвет и на неговите комисии. (ЗМСМА, чл. 45, ал. 5)

Много важно условие за успешно местно развитие е **участието на всички заинтересовани страни**. Гражданите, неправителствените организации и бизнесът не бива да се търсят и информират само преди избори. Напротив, трябва да се търсят активни комуникационни канали за постоянна, лесна, удобна и най-вече отговаряща на истината комуникация с жителите на територията. Те са не само гласоподаватели, но и целева група на общинските политики. Кметовете, общинските съвети и администрацията следва не само да полагат целенасочени грижи за информиране на местната общност (приемни дни, информационни срещи, интернет сайт, социални мрежи, информационни бюлетини и др.), но и да осигурят реални възможности за пълноценното участие на гражданите в заседанията на Общинския съвет и неговите комисии. Широкото участие на обществеността в процесите на местното самоуправление води до увеличаване на доверието и трябва да стане работеща практика.

Заключение (Изводи)

Местното самоуправление е управление на местната общност (чрез избрани от тях органи) на населяваната от тях територия. То не се заключава само във фигурите на кмета, общинските съветници и общинската администрация. Негови отличителни черти са демократичност, децентрализация и субсидиарност. Те са съпътствани от стремеж към подобряване на ефективността, прозрачност и отговорност. Предизвикателствата са свързани с работа по широк кръг въпроси, в нормативни, финансови, технологични, човешки, времеви и други ограничения, а често и във враждебна обкръжаваща среда. Местното самоуправление изисква активното участие на всички местни заинтересовани страни. Формулата за успеха е „силен кмет + компетентен Общински съвет + активни граждани, НПО и бизнес“.

ЛИТЕРАТУРА

Наръчник за новоизбрани кметове и общински съветници мандат 2019-2023. Изд. на НСОРБ, С., 2019.

Европейска харта за местното самоуправление. Страсбург, 15.X.1985 г. Ратифицирана със закон, приет от 37-о Народно събрание на 17.03.1995 г. - ДВ, бр. 28 от 28.03.1995 г. Издадена от Министерството на регионалното развитие и благоустройството, обн., ДВ, бр. 46 от 06.06.2000 г., в сила от 01.09.1995 г.

Закон за местното самоуправление и местната администрация. В сила от 17.09.1991 г. Отразена деноминацията от 05.07.1999 г. Обн. ДВ. бр. 77 от 17 Септември 1991 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр. 79 от 8 Октомври 2019 г.

Закон за администрацията. Обн. ДВ. бр. 130 от 5 Ноември 1998 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр. 80 от 28 Септември 2018 г.

Изборен кодекс. В сила от 05.03.2014 г. Обн. ДВ. бр. 19 от 5 Март 2014 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр. 61 от 2 Август 2019 г.

Конституция на Република България. В сила от 13.07.1991 г. Обн. ДВ. бр. 56 от 13 Юли 1991 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр. 100 от 18 Декември 2015 г.